

Adviesorgaan NCRK

Advies aangaande prioritaire aandachtspunten bij de redactie van het gecombineerde vijfde en zesde periodieke IVRK-rapport van België

A. Methodologie

Gezien de ondeelbaarheid van de rechten van het kind, is het niet opportuun een hiërarchie aan te brengen in de bepalingen van het IVRK of de concluding observations van het Kinderrechtencomité. Opdat België in zijn volgende rapport echter de meest spoedeisende thema's en problemen zou kunnen aansnijden en gelet op het beperkte aantal toegestane woorden (maximum 21.200 woorden), suggereert het adviesorgaan in dit advies prioritaire thema's die er best in aan bod komen, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen.

De keuze werd gemaakt in het licht van de relevante concluding observations die in 2010 aan België werden gericht door het Kinderrechtencomité (CRC) en door andere mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties, voor zover hun recentste concluding observations die van het CRC bevestigen (zie bijlage voor de samenvatting ervan per thema). Het volgende rapport zou immers onder andere een overzicht moeten bieden van de inspanningen die sinds 2010 zijn geleverd om tegemoet te komen aan de door het Kinderrechtencomité aangekaarte bekommernissen.

Het adviesorgaan heeft zich ook gebaseerd op het indicatorenwerk van de NCRK. Verschillende van die indicatoren leggen de vinger op reële problemen op het stuk van de eerbiediging van de rechten van het kind en/of wijzen op de onmogelijkheid om een goede maatregel te nemen door een gebrek aan gegevens in het algemeen of een gebrek aan gegevens betreffende bepaalde kwetsbare groepen.

Het adviesorgaan beveelt ook aan om rekening te houden met de aanbevelingen die zullen worden opgenomen in het UPR-rapport betreffende België, dat eind januari 2016 wordt verwacht.

B. Algemene opmerking

Het adviesorgaan merkt vooreerst algemeen op dat de insteek 'belang van het kind' nog te weinig tot uiting komt in het beleid. Het gevoerde beleid mist vaak een 'kinderrechten-benadering', wat kan leiden tot maatregelen waarvan de impact op kinderen op voorhand onvoldoende werd overwogen. Het adviesorgaan beveelt aan dat de 'child impact assessment'-techniek algemeen zou worden toegepast in het kader van het migratiebeleid, het armoedebestrijdingsbeleid, de aan de gang zijnde gerechtelijke hervorming en enig ander beleid dat de rechten van het kind aangaat.

Het adviesorgaan wijst ook op de prioritaire behoefte aan beleidscoördinatie¹, aan het verzamelen van gegevens en aan budgetten die aan kinderen worden besteed, in samenhang met de relevante opmerkingen van het comité.

C. Voorgestelde thema's die bijzondere aandacht verdienen in het kader van de opmaak van het rapport van België

1. Kinderen in migratie

Kinderen in migratie vormen een bijzonder kwetsbare groep kinderen.

Het adviesorgaan verwijst naar zijn advies 'De situatie van kinderen in migratie', dat het in dit kader recent uitbracht en waarin systematisch het verband wordt gelegd met de rechten van het kind en met de aanbevelingen die ter zake internationaal toonaangevend zijn.

Het adviesorgaan wijst ook op de aandachtspunten die vermeld zijn in de relevante concluding observations van de mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties en in het vorige UPR-rapport en die het volgende beogen:

- niet-begeleide kinderen beter beschermen, door hen te identificeren, hun leeftijd te schatten, hen te registreren, hun familie op te sporen, een voogd aan te wijzen, het hoger belang van het kind te bepalen, in behandeling en fysieke en psychosociale verzorging te voorzien, in gespecialiseerde opvang van slachtoffers van geweld te voorzien en een duurzame oplossing te zoeken;
- voor alle kinderen in migratie: het gevoerde beleid inzake alternatieven voor detentie, gezinshereniging, schoolintegratie en huisvesting.

Het adviesorgaan verwijst in dat kader ook naar de indicator 'duurzame oplossing' en naar de vaststelling dat niet voor alle niet-begeleide buitenlandse minderjarigen (hierna afgekort als: NBM) een duurzame oplossing wordt gevonden voor het bereiken van de meerderjarigheid.

Gezien de plicht die op de Belgische Staat rust om een duurzame oplossing voor elke NBM uit te werken, dient het uitblijven ervan als een falen te worden beschouwd, zowel door de Dienst Vreemdelingenzaken als door de voogd van de betrokken jongere. Het is dan ook aangewezen dat elk uitblijven van duurzame oplossing automatisch aan een onafhankelijke instantie wordt onderworpen, met het oog op een onderzoek naar de wijze waarop de procedure is verlopen en naar de rechtvaardigheid van het bevel om het grondgebied te verlaten.

¹ Zie het nog steeds ontbreken van een federaal coördinerend kinderrechtenminister; de beperkte middelen waarover de NCRK beschikt.

Het adviesorgaan herinnert eveneens aan zijn advies betreffende het gebrek aan onder meer opvangplaatsen, voogden en psychosociale opvang voor NBM's.

Het adviesorgaan verwijst ook naar de indicator 'kindvriendelijke residentiële opvang' en naar de noodzaak om de voorwaarden voor residentiële opvang van zowel begeleide als niet-begeleide kinderen in migratie verder te verbeteren.

2. Kinderen in armoede

Het adviesorgaan wijst op de aandachtspunten die vermeld zijn in de relevante concluding observations van de mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties en die onder andere het volgende beogen:

- de non-discriminatie ten aanzien van kinderen in armoede bevorderen, inzonderheid op het stuk van onderwijs, gezondheidszorg en vrijetijdsbesteding;
- erover waken dat de begrotingsposten voor het beleid inzake kansarme of bijzondere kwetsbare kinderen worden beschermd, ook in geval van economische crisis of in andere uitzonderlijke situaties;
- voor alle kinderen de toegang tot de gezondheidsdiensten waarborgen;
- het gezinsbijslagstelsel en het stelsel van de tegemoetkomingen voor kinderen ten laste versterken, in het bijzonder voor de kansarme gezinnen, zoals de eenoudergezinnen, de grote gezinnen en de gezinnen met werkloze ouders;
- het huisvestingsbeleid versterken.

Het adviesorgaan verwijst ook naar het indicatorenwerk van de NCRK, en meer in het bijzonder naar de vaststellingen inzake:

- het uitstellen van gezondheidszorg om financiële redenen;
- de toegankelijkheid van de hulp: gebrek aan een veralgemeende raadpleging van de Belgische kinderen daarover in het kader van de HBSC-enquête, die nochtans gericht is op de gezondheid en het welzijn van de Belgische kinderen;
- de huisvestingsomstandigheden: een schrijnend tekort aan sociale huurwoningen;
- de toegankelijkheid van plaatsen waar kleine kinderen worden opgevangen, van kleuterscholen en van vrijetijdsbesteding;
- gelijke kansen om een zinvol en toekomstgericht schooltraject te kunnen volgen (probleem van de onterechte oriëntaties naar het buitengewoon onderwijs en het kwalificerend onderwijs, niet-naleving van het beginsel van de kosteloosheid van het onderwijs, ...);
- de algemene vaststelling van sociale ongelijkheden bij de meting van de kinderrechtenindicatoren.

In het kader van de indicator 'financiële steun aan de gezinnen' stelt het adviesorgaan de volgende vraag: is de kinderbijslag door de tijd voldoende geëvolueerd om zijn oorspronkelijke doel, namelijk het bestrijden van armoede, nog te kunnen waarmaken? Het adviesorgaan wil ook beklemtonen dat de kinderbijslag op geen enkele wijze aan voorwaarden mag worden gekoppeld of mag worden gebruikt als drukkingsmiddel in het kader van het tegengaan van spijbelen of enige andere beleidsdoelstelling.

3. Op systematische wijze voorzien in participatie, onder andere via onafhankelijke toezichts- en klachtenmechanismen, voor alle kinderen die gedwongen hulpverlening krijgen en in het bijzonder voor geplaatste en gedetineerde kinderen

Het adviesorgaan verwijst naar de studie 'Children's rights behind bars' die in 2014 door DEI-Belgique werd uitgevoerd en, zonder zich uit te spreken over de inhoud ervan, naar de aanbevelingen die in die studie zijn gedaan. Deze studie zou een interessante insteek kunnen vormen voor de bijdrage van de overheden in deze thematiek.

Het adviesorgaan wijst ook op de aandachtspunten die vermeld zijn in de relevante concluding observations van de mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties en in het vorige UPR-rapport, die onder andere het volgende beogen:

- de tenuitvoerlegging waarborgen van het recht van het kind om te worden gehoord, overeenkomstig artikel 12 van het verdrag, en de participatie bevorderen van alle kinderen, onder andere in alle gerechtelijke en administratieve procedures;
- waarborgen dat de kinderen die in psychiatrische instellingen zijn geplaatst goede en aangepaste informatie krijgen over hun situatie, met inbegrip van informatie over de duur van hun verblijf;
- een onafhankelijk mechanisme invoeren voor de controle op de rechten van kinderen die in psychiatrische instellingen zijn geplaatst, in partnerschap met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, en alle klachten en beweringen inzake kindermishandeling op transparante wijze onderzoeken;
- waarborgen dat de kinderen niet langer de facto worden afgezonderd.

Het adviesorgaan staat erop dat het rapport informatie bevat over de afzonderingsmaatregelen die worden toegepast in alle leefomgevingen van kinderen, zulks ongeacht de naam die wordt gegeven aan de afzonderingsplaats (cf. isolatieruimtes, prikkelarme ruimtes, time-outruimtes, ...) en niet alleen in de gemeenschapsinstellingen en in de psychiatrie.

Ook op de toegang tot de gezondheidszorg in de gemeenschapsinstellingen moet dieper worden ingegaan.

Het adviesorgaan verwijst ook naar het indicatorenwerk van de NCRK en meer in het bijzonder naar de indicatorfiche 'participatie in het kader van plaatsing', op grond waarvan kan worden geconcludeerd dat op alle overheidsniveaus een doeltreffende externe procedure ontbreekt en dat de betrokken minderjarigen niet op adequate wijze worden geraadpleegd.

4. Probleem van de wachttijden en de zorgkwaliteit in de jeugdbijstand en de geestelijke gezondheidszorg, met nadruk op kinderen met een handicap

Het adviesorgaan wijst op de aandachtspunten die vermeld zijn in de relevante concluding observations van de mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties en in het vorige UPR-rapport, die onder andere het volgende beogen:

- grondig onderzoek doen naar de redenen voor de lange wachttijden om gebruik te kunnen maken van gepaste sociale en medische diensten;
- de wachttijsten verkorten door middel van extra menselijke en financiële middelen;
- bijzondere bijstand bieden die beantwoordt aan de behoeften en, op grond van het belang van het kind, prioriteit geven aan ambulante hulp;
- systematisch gegevens verzamelen, analyseren en verspreiden;
- een mechanisme voor de ondersteuning van gezinnen met kinderen met een handicap invoeren dat kan voorkomen dat zij in een instelling worden opgenomen (als dat inderdaad in het belang van de kinderen is) en dat hun verzelfstandiging kan bevorderen;
- de toegankelijkheid van alle infrastructuur, daaronder begrepen de onderwijsinstellingen en het openbaar vervoer, verbeteren voor kinderen met een handicap;
- het recht op participatie, daaronder begrepen het recht gehoord te worden, van kinderen met een handicap bevorderen.

Het adviesorgaan legt de nadruk op het beter verzamelen van gegevens. In de indicatorfiche 'langdurige plaatsing', uitgewerkt door de NCRK, wordt de vinger gelegd op de tekortkomingen die moeilijk te verzoenen zijn met het engagement van de Belgische staat tot het hanteren van plaatsing als ultimum remedium van de kortst mogelijke duur.

Het adviesorgaan staat ook erop dat in het rapport uitleg wordt gegeven over de aan de gang zijnde hervorming van de geestelijke gezondheidszorg, met 'kinderrechten' als invalshoek.

5. Kinderen met een handicap

Het adviesorgaan wijst op de aandachtspunten die vermeld zijn in de relevante concluding observations van de mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties en die onder andere het volgende beogen:

- meer concrete maatregelen nemen met het oog op het waarborgen van de schoolinclusie van kinderen met een handicap.
- erop toezien dat voldoende middelen worden toegewezen voor kinderen met een handicap – en erop toezien dat die middelen worden aangewend voor specifieke doeleinden om zo te voorkomen dat zij voor andere doeleinden zouden worden gebruikt – teneinde te voldoen aan al hun behoeften, daaronder begrepen de tenuitvoerlegging van programma's voor de opleiding van de personen die beroepsmatig met kinderen met een handicap werken, in het bijzonder de leerkrachten in de gewone scholen;

- van 'inclusief onderwijs' een volwaardig onderdeel maken van de basisopleiding van de leerkrachten aan de universiteiten en de hogescholen en van de bijscholingen;
- het inrichten van aangepaste en toegankelijke speelplaatsen en het aanbieden van toegankelijke vrijetijdsbesteding.

In samenhang met de indicatoren en met CO CRC § 71, legt het adviesorgaan de nadruk op de nood om gegevens te verzamelen die de mogelijkheid bieden de verhouding te berekenen tussen het aanbod aan en de vraag naar opvangplaatsen, vrijetijdsbesteding en aangepaste speelruimtes voor kinderen met een handicap.

6. Recht op kwaliteitsvol onderwijs

In het onderwijs moet op transversale wijze een 'kinderrechtenbenadering' worden geïmplementeerd, om van de scholen plaatsen te maken waar de rechten van het kind concreet invulling krijgen. Het Adviesorgaan verwijst naar General Comment 'The aims of education'.

Het adviesorgaan verwijst ook, in samenhang met de relevante concluding observations van de mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties (zie bijlage), naar de keuze van de terreinactoren, de administraties en de andere betrokken deskundigen in het kader van het indicatorenwerk van de NCRK om, naast de vijf indicatoren inzake welzijn in het algemeen, drie indicatoren inzake het recht op onderwijs, die verband houden met de kwaliteit van het leven op school, uit te werken. Het gaat om de indicatoren 'gevoel van welzijn op school', 'gevoel gehoor te krijgen' en 'gevoel rechtvaardig behandeld te worden'. Die beleving van het leven op school kan niet worden losgekoppeld van de inspanningen die de scholen leveren om de burgerschapszin te bevorderen bij hun personeel en hun leerlingen.

7. Kinderen en justitie

Tot slot stelt het adviesorgaan, in samenhang met de relevante concluding observations van de mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties (zie bijlage), vragen bij de eerbiediging van de rechten van het kind in het kader van de aan de gang zijnde gerechtelijke hervorming, inzonderheid op het stuk van de organisatie van de juridische bijstand en de werking van de jeugdrechtbanken. Het stelt vast dat:

- er te weinig middelen zijn (dit betreft onder meer de behoefte aan instellingen die aangepast zijn aan de soms specifieke behoeften van de kinderen: geestelijke gezondheid, handicap, kinderen die niet voldoen aan toelatingsvoorwaarden voor de private instellingen, broer en zussen, enz);
- de openingsuren van de griffies beperkt zijn, wat het voor de advocaat moeilijk maakt om het dossier te raadplegen binnen een termijn die de mogelijkheid biedt om werkelijk van gedachten te wisselen met de jongere alvorens de zaak voorkomt of in het kader van een toekomstige herziening van het dossier op vraag van het kind;
- het recht op participatie van de minderjarige en het recht op juridische bijstand in het kader van de beslissingen genomen in het kabinet van de rechter beter moet worden geëerbiedigd, binnen elke rechtbank en elke politiepost;
- het recht op de persoonlijke levenssfeer beter moet worden geëerbiedigd, door de inrichting van ruimtes waar de jongere en zijn advocaat vertrouwelijke gesprekken kunnen voeren;

- het recht op een kwaliteitsvolle jeugdadvocaat, verplicht gevormd in kinderrechten en in communicatie met kinderen, moet beter worden geëerbiedigd (cf. EU draft directive on guarantees for children in criminal procedures);
- de rechten van anderstaligen beter moeten worden geëerbiedigd in elke fase van de procedure, vanaf het politieniveau, onder meer op het vlak van de systematische aanstelling van tolken, hun continue aanstelling doorheen de volledige procedure, hun vervanging in geval van fricties (cf. EU directive on interpreting and translating in criminal procedures).

D. Opmerking betreffende de kinderrechtenthema's die niet aan bod zijn gekomen in het advies

Het adviesorgaan heeft een selectie gemaakt, wat betekent dat verschillende thema's en rechtenclusters, zoals de algemene beginselen, de monitoring van de rechten van het kind, geweld in ruime zin (met inbegrip van mishandeling en het OPSC), de gezondheid van adolescenten, jeugddelinquentie (met uitzondering van het aspect 'toezicht- en klachtenmechanismen') en kinderrechteneducatie (met uitzondering van het leerplichtonderwijs) niet aan bod zijn gekomen

Het Adviesorgaan herhaalt, in het licht van het beginsel van de ondeelbaarheid van kinderrechten, dat huidig advies geenzins een priorisering van kinderrechten impliceert.

Gezien de beperkte omvang van het volgende rapport is het evenwel niet haalbaar om alle relevante thema's te behandelen. Om die reden schoof het Adviesorgaan er in dit advies enkele naar voren.

Brussel, 22 januari 2016

Bernard De Vos (DGDE), Maud Dominicy (UNICEF België), Jacques Fierens (UNamur, ULg, UCL), Farah Laporte (Kinderrechtencoalitie Vlaanderen), Wouter Vandenhole (Universiteit Antwerpen), Eric van der Mussele (OVB), Frédérique Van Houcke (CODE), Benoit Van Keirsbilck (DCI-Belgium), Juan Verlinden (avocat.be), werkende leden

Robert Crivit (Uit De Marge), Sibille Declercq (Awel), Geert Decock (OVB), Cécile Delbrouck (avocat.be), Olivier De Schutter (UCL), Sarah Grandfils (DCI-Belgium), Géraldine Mathieu (DCI-Belgium), Valérie Provost (CODE), Johan Put (K.U. Leuven), Karin Van der Straeten (DGDE), plaatsvervangende leden

**Bijlage : Samenvatting concluding observations V.N.-mensenrechtenorganen,
aangehaald in het advies**

1. De situatie van kinderen in migratie

- a. CO OPSC §36 : de bescherming van afgescheiden en niet-begeleide kinderen verbeteren, met name hun identificatie, leeftijdsbepaling, registratie, het opsporen van de familie, de aanstelling van een voogd, de bepaling van hun belang, de nodige behandelingen en zorgen.
- b. CO CRC §42 (sensu stricto mbt geweld) : de beschikbaarheid van speciale noodverblijven voor vrouwen en hun kinderen op het hele grondgebied waarborgen.
- c. CO CRC §65 d) : Zowel dakloze vrouwen en kinderen als niet-begeleide minderjarige vreemdelingen op te nemen als prioritaire begunstigen van haar armoedebestrijdingsstrategie, waarbij ook dringende en duurzame maatregelen dienen te worden genomen om hen geschikte huisvesting en andere dienstente bieden.
- d. CO CRC §67 c) : Meer inspanningen leveren om de ongelijkheid inzake prestaties te verkleinen, door bijzondere aandacht te besteden aan het promoten van het onderwijs bij kinderen van vreemde herkomst
- e. CO CRC §75 a) : Zijn verplichting na te komen om alle niet-begeleide kinderen bijzondere bescherming en bijstand te verlenen, ongeacht of ze al dan niet een asielvraag hebben ingediend;
- f. CO CRC §75 b) : waarborgen dat alle niet-begeleide en van hun familie gescheiden kinderen die asiel zoeken, een voogd krijgen toegewezen tijdens hun asielprocedure ongeacht hun nationaliteit.
- g. CO CRC §75 c) : Te verzekeren dat gezinshereniging op een positieve, menselijke en snelle wijze wordt aangepakt, in overeenstemming met art. 10 van het Verdrag en met de gepaste aandacht voor de hogere belangen van het kind
- h. CO CRC §77 (zie ook vorige UPR §11): een einde maken aan de detentie van kinderen in gesloten centra, alternatieven voor detentiemogelijkheden creëren voor gezinnen die asiel aanvragen en de noodzakelijke maatregelen treffen om snel tijdelijke huisvesting te vinden om gezinnen wiens asielaanvraag geweigerd werd en die op straat leven, een onderkomen te bieden.
- i. Vorige UPR §52 en 53: « Trouver des solutions à long terme pour éviter les situations dans lesquelles les demandeurs d'asile, en particulier les femmes

et les enfants, sont contraints de vivre dans des conditions dégradantes » et « Faire en sorte qu'il y ait suffisamment de logements répondant aux normes de sûreté et de sécurité pour les demandeurs d'asile »

- j. CO OPSC §36 a) en CO CRC §81b): zich conformeren aan de verplichting voldoende bescherming te bieden aan alle slachtoffers van kinderhandel, en hen een verblijfsvergunning afleveren, onafhankelijk van hun bereidheid om mee te werken aan de gerechtelijke procedures
- k. CO CERD §20 : Veiller à ce que le règlement Dublin III soit transposé en droit interne et interprété par les autorités conformément aux normes internationales et à la Convention
- l. Vorig UPR §54 : Continuer à accorder une attention particulière aux droits des enfants et des femmes qui demandent l'asile, en particulier en leur fournissant un abri et en les mettant à l'abri de la violence
- m. CO CAT §21, CO CERD §20, vorig UPR §87 : « Veiller à ce que l'on ne recoure à la détention des demandeurs d'asile qu'en dernier ressort et, lorsqu'elle est nécessaire, pour une période aussi courte que possible et sans restrictions excessives » et « Faire en sorte que des mesures non privatives de liberté soient utilisées chaque fois que possible et que les demandeurs d'asile aux frontières ne soient placés en détention qu'en dernier ressort »

2. De situatie van kinderen in armoede

- a. CO CRC §20d) : Strategische budgetlijnen uit te tekenen voor minderbedeelde of bijzonder kwetsbare kinderen en voor die situaties die mogelijk positieve sociale maatregelen vereisen en te verzekeren dat die budgetlijnen beschermd zijn, ook in tijden van economische crisis of andere noodsituaties.
- b. CO CRC §57 : Het Comité roept de Lidstaat op dringend doelgerichte maatregelen te treffen om. Het Comité beveelt bovendien aan dat de Lidstaat zijn ziekteverzekeringssysteem herzielt om de gezondheidszorgkosten te verlagen voor de meest benadeelde families + de toegang tot gezondheidszorgdiensten voor alle kinderen te waarborgen en ouders aan te moedigen om gebruik te maken van de gezondheidszorgdiensten die voor hun kinderen beschikbaar zijn
- c. CO CRC §65b) : Een diepgaande analyse uit te voeren van de diverse factoren die armoede in de hand werken waarbij kinderen getroffen worden, samen met de reikwijdte en impact ervan, om zo een allesomvattende armoedebestrijdingsstrategie te kunnen uitwerken die evidence-based is en gestoeld op de mensenrechten.

- d. CO CRC §65c) : Een multidimensionele aanpak te hanteren om de gezinsvoordelen en het kinderbijslagsysteem te versterken, in het bijzonder voor minder bedeelde gezinnen zoals eenoudergezinnen en gezinnen met veel kinderen en/of werkloze ouders
- e. CO CRC §65d) : Zowel dakloze vrouwen en kinderen als niet-begeleide minderjarige vreemdelingen op te nemen als prioritaire begunstigden van haar armoedebestrijdingsstrategie, waarbij ook dringende en duurzame maatregelen dienen te worden genomen om hen geschikte huisvesting en andere diensten te bieden.
- f. CO CESC §18: « Renforcer les mesures prises en vue de combattre la pauvreté qui touche les personnes les plus défavorisées et marginalisées, y compris les enfants et les personnes d'origine étrangère »

3. Op systematische wijze voorzien in participatie, onder andere via onafhankelijke toezichts- en klachtenmechanismen, voor alle kinderen die gedwongen hulpverlening krijgen en in het bijzonder voor geplaatste en gedetineerde kinderen

- a. CO CRC §36 : het recht van het kind om gehoord te worden in overeenstemming met artikel 12 van de IVRK verzekeren en de deelname van alle kinderen op alle overheidsniveaus en binnen de familie, scholen en de gemeenschap bevorderen met bijzondere aandacht voor kinderen in kwetsbare situaties. Het Comité roept de Lidstaat tevens op de ondersteuning van de participatie van kinderen bij het rapporteringsproces voort te zetten.
- b. CO CRC §38 : de wetgeving die de procedure in de rechtbanken en de administratieve procedures regelt, moet verzekeren dat een kind dat in staat is zijn eigen mening te vormen, het recht heeft deze mening te uiten en dat hieraan voldoende gewicht wordt toegekend.
- c. CO CRC §59 c) : verzekeren dat kinderen die geplaast worden voor interne verpleging binnen een psychiatrische zorginstelling gepaste informatie krijgen over hun situatie, met inbegrip van de duur van hun verblijf in de psychiatrische zorg, dat ze in contact kunnen blijven met hun familie en de buitenwereld en dat er geluisterd wordt naar en rekening gehouden wordt met hun meningen;
- d. CO CRC §59 d) : Het mechanisme van onafhankelijke monitoring van de rechten van kinderen in de psychiatrie te implementeren, in partnership met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, en op een

transparante manier alle klachten en aantijgingen over de slechte behandeling van kinderen te onderzoeken;

- e. CO CRC §83 g) : verzekeren dat kinderen niet langer de facto onderworpen worden aan eenzame opsluiting

4. Probleem van de wachttijden en de zorgkwaliteit in de jeugdbijstand en de geestelijke gezondheidszorg, met nadruk op kinderen met een handicap

- a. CO CRC §45 : Het Comité beveelt de Lidstaat aan een uitgebreid onderzoek te voeren naar de oorzaken van de lange wachtlijsten voor aangepaste sociale dienstverlening. Het Comité roept de Lidstaat tevens op om dringend meer diensten voor kinderopvang beschikbaar te maken en te verzekeren dat ze toegankelijk zijn voor alle kinderen ongeacht hun bijzondere opvoedingsbehoeften of de socio-economische status van hun families. Het Comité roept de Lidstaat op kinderen met een handicap in diensten voor kinderopvang de bijzondere bijstand te verlenen die ze behoeven, te verzekeren dat diensten voor kinderopvang worden geleverd door opgeleid personeel en dat de ontwikkeling van kinderen in een vroeg stadium wordt bevorderd, overeenkomstig de principes en bepalingen van het Verdrag.
- b. CO CRC §59 a) : de ontwikkeling van alle onderdelen van de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren, met inbegrip van de preventie, de behandeling van mentale stoornissen in de eerstelijnsgezondheidszorg en de gespecialiseerde outreach-diensten, voort te zetten zodat de vraag naar plaatsen voor interne verpleging binnen psychiatrische instellingen afneemt en aan kinderen zorg verstrekt kan worden zonder ze uit hun familiale omgeving te halen;
- c. CO CRC §59 b) : Menselijke en financiële middelen op alle niveaus van de geestelijke gezondheidszorg ter beschikking te stellen om de lange wachtlijsten korter te maken en te verzekeren dat de kinderen toegang hebben tot de diensten die ze nodig hebben
- d. CO CRPD §16 : Adopter des mesures pour protéger les droits des enfants handicapés à être consultés sur toutes les questions qui les concernent, en leur assurant une aide appropriée à leur handicap et à leur âge
- e. CO CRPD §16 en 35 +vorige UPR §22 : Allouer les ressources nécessaires pour appuyer les familles des enfants handicapés, prévenir leur abandon et leur placement en institution, et veiller à leur inclusion et leur participation dans la communauté sur un pied d'égalité avec les autres enfants + Mettre en place d'un mécanisme de soutien aux familles ayant des enfants handicapés qui prévienne leur abandon et leur institutionnalisation

- f. CO CRPD §22 en vorig UPR §22 : Adopter un cadre juridique avec des objectifs précis et obligatoires en matière d'accessibilité, tel que bâtiments, routes et transports, services et accessibilité numérique. Ce cadre juridique devrait également assurer le suivi de l'accessibilité et un calendrier concret pour ce suivi, et évaluer les modifications progressives apportées à ces infrastructures. Des sanctions dissuasives doivent être intégrées dans le cadre juridique en cas de non-respect de ces dispositions
- g. CO CRPD, §22 : Promouvoir tous les aspects de l'accessibilité, conformément à la Convention et à la lumière du Commentaire Général No. 2, incluant l'accessibilité à la langue des signes, couvrant tout le pays en matière de langue des signes, sur un pied d'égalité avec les autres citoyens dans les différentes langues officielles et différentes formes de communication, quel que soit leur lieu de résidence dans le pays en termes d'accès aux services publics, avec une attention toute particulière aux procédures relatives à l'application de la loi et de la justice
- h. CO CRPD §33 : Œuvrer pour une politique de désinstitutionalisation en réduisant les investissements dans l'infrastructure collective et en favorisant les choix personnels
- i. §33 CRPD : Mettre en place un Plan d'action du handicap à tous les niveaux de l'Etat qui garantisse l'accès aux services de vie autonome pour les personnes handicapées afin qu'elles puissent vivre dans la communauté (ce plan doit faire disparaître les listes d'attente existantes, et veiller à ce que les personnes handicapées aient accès à des ressources financières suffisantes et à ce que les communautés soient accessibles aux personnes handicapées)
- j. CO CRPD §45: Collecter, analyser et diffuser systématiquement des données sur les filles, garçons et femmes handicapés

5. Inclusie van kinderen met een handicap

- a. CO CRC § 55: concrete acties te ondernemen om inclusief onderwijs voor kinderen met een handicap te verzekeren alsook de integratie in dagzorgcentra. Het Comité vraagt de Lidstaat tevens te verzekeren dat de middelen die worden toegewezen aan kinderen met een handicap voldoende zijn en voor dat doel gereserveerd worden zodat ze niet gebruikt worden voor andere doeleinden en al hun behoeften kunnen dekken, waaronder programma's voor het opleiden van professionals die met kinderen met een handicap werken, in het bijzonder onderwijzers die met kinderen met een handicap werken binnen het gewoon onderwijs.
- b. CO CESC §23 en CO CRPD § 37 : Mettre en place une stratégie cohérente en matière d'enseignement inclusif pour les enfants handicapés dans le

système ordinaire, en prenant soin d'allouer des ressources financières, matérielles et humaines suffisantes

- c. CO CRPD §37 en vorig UPR §22 : Veiller à ce que ces enfants handicapés reçoivent, dans le cadre de l'éducation, l'appui dont ils ont besoin, entre autres la mise à disposition : de milieux scolaires accessibles, d'aménagements raisonnables, d'un plan d'apprentissage individuel, de technologies d'assistance et de soutien dans les classes, de matériel et de programmes éducatifs accessibles et adaptés, et d'une formation de qualité pour tous les enseignants, y compris les enseignants handicapés, dans l'utilisation du braille et de la langue des signes en vue d'améliorer l'éducation de toutes les catégories d'enfants handicapés, y compris les aveugles, sourds et aveugles, sourds et malentendants, filles et garçons + Veiller à ce que les ressources allouées aux enfants handicapés soient suffisantes – et affectées à des fins particulières pour éviter qu'elles ne soient utilisées à d'autres fins – pour couvrir tous leurs besoins, y compris la mise en œuvre de programmes de formation des professionnels travaillant avec des enfants handicapés, en particulier les enseignants, dans les écoles ordinaires
- d. CO CRPD §37 : Veiller à ce que l'éducation inclusive soit partie intégrante de la formation de base des enseignants dans les universités ainsi qu'au cours de la formation régulière en cours d'emploi
- e. CO CESC §10 : Veiller à ce que les personnes handicapées et les personnes d'origine étrangère puissent jouir pleinement de leurs droits économiques, sociaux et culturels
- f. CO CRC §71 : ervoor te zorgen dat kinderen in opvangcentra, kinderen met een handicap en kinderen onder psychiatrische begeleiding gepaste en toegankelijke speelruimtes tot hun beschikking krijgen waar ze kunnen spelen en vrijetijdsactiviteiten kunnen beoefenen.

6. Recht op kwaliteitsvol onderwijs dat op transversale wijze een 'kinderrechtenbenadering' implementeert, om van de scholen plaatsen te maken waar de rechten van het kind concreet invulling krijgen

- a. CO OPSC §18a): De voorzieningen van het Facultatief Protocol nog verder bekend te maken bij het brede publiek, in het bijzonder bij kinderen en hun gezinnen, onder andere door de integratie van de bepalingen van het Facultatief Protocol in het studiepakket van alle niveaus van het onderwijssysteem en in geschikt materiaal dat specifiek voor kinderen wordt ontworpen;
- b. CO CRC §26 : systematisch onderwijs- en trainingprogramma's te verstrekken betreffende de principes en bepalingen van het Kinderrechtenverdrag, voor kinderen, ouders en alle beroepsgroepen die werken voor en met kinderen, met inbegrip van rechters, advocaten,

ordehandhavers, leerkrachten, medisch personeel en maatschappelijk werkers + mensenrechteneducatie, inclusief kinderrechten, op te nemen in de lessenpakketten (curricula) van alle basisscholen en secundaire scholen

- a. CO CRC §67a) : De noodzakelijke maatregelen te nemen om schoolgelden af te schaffen in overeenstemming met de Grondwet
- c. CO CRC §67b) : Te waarborgen dat alle kinderen toegang hebben tot onderwijs, ongeacht hun socio-economische status, en dat kinderen uit arme gezinnen niet langer worden doorverwezen naar speciale onderwijsprogramma's
- d. CO CRC §67c) Meer inspanningen te leveren om de ongelijkheid inzake prestaties te verkleinen, door bijzondere aandacht te besteden aan het promoten van het onderwijs bij kinderen van vreemde herkomst
- e. CO CRC §67d) : Geen repressieve maatregelen te nemen die een negatieve impact hebben op de gezinnen die economisch en sociaal het meest benadeeld zijn en allicht niet zullen bijdragen tot hun grotere betrokkenheid bij het schoolsysteem, maar in plaats daarvan coherente strategieën uit te werken met de hulp van leerkrachten, ouders en kinderen om de kernoorzaken voor schooluitval aan te pakken
- f. CO CRC §69 : allesomvattende preventie- en bewustmakingscampagnes te ontwikkelen in de strijd tegen pesten en eender welke andere vorm van geweld op school
- g. Rapport UPR §11 et 50 : Redoubler d'efforts pour assurer la mise en œuvre appropriée de la Convention relative aux droits de l'enfant, en particulier le plein exercice du droit à l'éducation + Promouvoir l'égalité d'accès à l'école par une politique de ralliement visant à intégrer dans le système éducatif les enfants des familles pauvres, étrangères ou appartenant à des minorités

7. Kinderen in contact met justitie

- a. CO CRC §83 (inleiding): verzekeren dat de normen voor jeugdrecht volledig geïmplementeerd worden, in het bijzonder de artikels 37 (b), 40 en 39 van het Verdrag, evenals de United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (de VN standaardminimumregels voor de berechting van kinderen of zogenaamde 'Beijing Rules'), de United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (de VN-richtlijnen voor de preventie van jeugddelinquentie of de zogenaamde 'Riyadh Guidelines') en de United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (de VN-regels voor de bescherming van jongeren onder de 18 jaar die van hun vrijheid zijn beroofd of de zogenaamde 'Havana Rules'). Het Comité dringt er bij de Lidstaat in het bijzonder op aan rekening te houden met de

Algemene Bemerking Nr. 10 (2007) van het Comité over kinderrechten in het jeugdrecht.

- b. CO CRC §83 a) : Zijn wetgeving te herzien om zo een eind te stellen aan de mogelijkheid om kinderen als volwassenen te berechten en ze samen met volwassenen vast te houden en om onmiddellijk alle kinderen uit gevangenissen voor volwassenen te verwijderen
- c. CO CRC §83 b) : Te verzekeren dat kinderen een advocaat en een volwassen vertrouwenspersoon ter beschikking hebben in alle stadia van een gerechtelijk onderzoek, met inbegrip van ondervragingen door een politiebeampte
- d. CO CRC §83 c) : Een wettelijke basis bieden aan kinderen om met bijstand van een advocaat gespecialiseerd in jeugdrecht, gerechtelijke stappen te kunnen ondernemen
- e. CO CRC §83 d) : Bij prioriteit een uitgebreid beleid betreffende alternatieve sancties voor minderjarige overtreeders te ontwikkelen om te verzekeren dat kinderen slechts in laatste instantie en zo kort mogelijk opgesloten worden
- f. CO CRC §83 e) : Manieren te onderzoeken om te verzekeren dat kinderen die van hun vrijheid worden beroofd, vastgehouden worden in inrichtingen dichtbij hun verblijfplaats en dat al deze centra bereikbaar zijn met het openbaar vervoer
- g. CO CRC §83 f) : Te verzekeren dat veroordelingen op regelmatige basis herzien worden
- h. CO CRC §83 g) :) Te verzekeren dat kinderen niet langer de facto onderworpen worden aan eenzame opsluiting
- i. CO CRC §83 h) : De verenigbaarheid van administratieve sancties met het Verdrag te evalueren.